

פביאק

(Pawiak). בית-הסוהר המרכזי של משטרת הביטחון (סיפ"ו) והס"ד הגרמני במחוז ורשה. הוא שימש למטרה זו מ-2 באוקטובר 1939 עד 21 באוגוסט 1944. פ' היה ברובע היהודי, במפגש הרחובות דז'לנה (Dzielna) ופביה (Pawia), ומכאן שמו. פ' היה בית-הסוהר לגברים. החלק לנשים נקרא 'סרביה'. פ' הוקם ב-1835 בידי השלטון הצארי והיה בית-סוהר בתקופת הצאר וכן בתקופה שבין שתי מלחמות-העולם. הגרמנים הפכו את פ' לבית-הסוהר המרכזי בורשה. צוות בית-הסוהר היה מורכב בעיקר מאנשי ס"ס ומאנשי משטרת העזר האוקראינית.

בימי המלחמה נאסרו חלק מן הפולנים שעבדו בשירות בתי-הסוהר ושתחילה היו רבים בפ', ובחלקם פוטרו מן השירות. בסך-הכול עברו דרך פ' וסרביה כ-65,000 אסירים, בעיקר פולנים מורשה. מספר היהודים שעברו דרך פ' אינו ידוע. האסירים היהודים בפ' היו בעיקר אותם שנתפסו בצד ה'ארי' של העיר, וכן היתה בפ' קבוצה של שבויי מלחמה סובייטים. היהודים והשבויים הסובייטים נורו כעבור זמן קצר מאוד. כ-32,000 אסירים נורו בהוצאות להורג פומביות וחשאיות. כ-23,000 אסירים נשלחו למחנות ריכוז ב-95 משלוחים. כמה אלפי אסירים שוחררו.

המשטר בפ' היה קשה ביותר, למרות המאמצים של ארגוני סעד פולניים והצוות הפולני של בית-החולים של פ' להקל את גורל האסירים. היו כמה מקרי בריחה מפ'. נסיון המרד בפ' ביולי 1944 נכשל.

המשלוחים האחרונים מפ' יצאו ב-30 ביולי 1944. אחר-כך שוחררו כמה אסירים והשאר נורו למוות. ב-21 באוגוסט פוצצו הגרמנים את פ' ועמו את סרביה. כל זמן קיומו פעל בפ' ארגון מחתרת, וקיים קשר עם העולם שמחוצה לו.